Европейски парламент
2019-2024

Комисия по външни работи

2023/2106(INI)

14.9.2023

ПРОЕКТ НА ДОКЛАД

относно стратегията на ЕС за Централна Азия
(2023/2106(INI))

Комисия по външни работи

Докладчик: Карстен Луке

СЪДЪРЖАНИЕ

Страница

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ.....3

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ.....4

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ

Централна Азия е стратегически важен регион за Европейския съюз. Ангажиментът на ЕС в региона се основава на стратегията за Централна Азия, приета през 2019 г., която е насочена към насърчаване на устойчивостта, благоденствието и регионалното сътрудничество.

След приемането на стратегията регионът е засегнат от съществени външни фактори, например незаконната агресивна война на Русия срещу Украйна, превземането на Афганистан от талибаните и глобалните амбиции на Китай, както и вътрешна нестабилност, по-специално придружените от насилие размирици в Казахстан през януари 2022 г., жестоките репресии след протестите в Горнобадахшанската автономна област в Таджикистан през ноември 2021 г. и май 2022 г. и в Република Каракалпакстан, Узбекистан през юли 2022 г., а също и многократните сблъсъци по границата между Киргизстан и Таджикистан.

Докладът има за цел да разгледа възможностите и предизвикателствата за по-тясно сътрудничество между ЕС и Централна Азия в контекста на глобалните и регионалните геополитически промени.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

относно стратегията на ЕС за Централна Азия
(2023/2106(INI))

Европейският парламент,

– като взе предвид съвместното съобщение на Комисията и върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност от 15 май 2019 г., озаглавено „ЕС и Централна Азия: Нови възможности за по-силно партньорство“ (JOIN(2019)0009),

– като взе предвид заключенията на Съвета от 17 юни 2019 г. относно новата стратегия за Централна Азия,

– като взе предвид съвместното съобщение на Комисията и на върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност от 19 септември 2018 г., озаглавено „Свързване на Европа и Азия – основни елементи за стратегия на ЕС“ (JOIN(2018)0031),

– като взе предвид съвместното съобщение на Комисията и на върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност от 1 декември 2021 г., озаглавено „Global Gateway“ (JOIN(2021)0030),

– като взе предвид резултатите от 18-ата среща на министрите на външните работи от ЕС и Централна Азия, проведена на 17 ноември 2022 г. в Самарканд, чийто фокус беше върху намирането на решения на общите предизвикателства,

– като взе предвид съвместното съобщение за медиите на държавните глави от Централна Азия и председателя на Европейския съвет, публикувано след втората регионална среща на високо равнище, проведена в Чолпон-Ата на 2 юни 2023 г.,

– като взе предвид Споразумението за засилено партньорство и сътрудничество между Европейския съюз и неговите държави членки, от една страна, и Република Казахстан, от друга страна[1],

– като взе предвид Споразумението за партньорство и сътрудничество за установяване на партньорство между Европейските общности и техните държави членки, от една страна, и Киргизката република, от друга страна[2],

– като взе предвид предложението на Комисията от 13 юни 2022 г. за решение на Съвета за сключване от името на Европейския съюз на Споразумението за засилено партньорство и сътрудничество между Европейския съюз, от една страна, и Киргизката република, от друга страна (COM (2022)0277 final),

– като взе предвид Споразумението за партньорство и сътрудничество за

[1] ОВ L 29, 4.2.2016 г., стр. 3.
[2] ОВ L 196, 28.7.1999 г., стр. 48.

установяване на партньорство между Европейските общности и техните държави членки, от една страна, и Република Таджикистан, от друга страна[3],

– като взе предвид Споразумението за партньорство и сътрудничество за установяване на партньорство между Европейските общности и техните държави членки, от една страна, и Република Узбекистан, от друга страна[4],

– като взе предвид резултатите от Конференцията за свързаност между ЕС и Централна Азия, проведена на 18 ноември 2022 г., втория икономически форум ЕС – Централна Азия, проведен от 18 до 19 май 2023 г., четвъртия форум на гражданското общество ЕС – Централна Азия, проведен на 10 март 2023 г., и Седмата конференция на високо равнище ЕС – Централна Азия по въпросите на околната среда и водните ресурси, проведена от 23 до 24 февруари 2023 г.,

– като взе предвид финансираното от ЕС проучване, озаглавено Sustainable transport connections between Europe and Central Asia (Устойчиви транспортни връзки между Европа и Централна Азия), проведено от Европейската банка за възстановяване и развитие и публикувано на 30 юни 2023 г.,

– като взе предвид Меморандума за разбирателство между ЕС и Казахстан относно стратегическо партньорство в областта на суровините, батериите и водорода от възобновяеми източници, подписан на 7 ноември 2022 г.,

– като взе предвид резултатите от диалозите относно правата на човека с държавите от Централна Азия,

– като взе предвид предишните си резолюции относно Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменистан и Узбекистан,

– като взе предвид член 54 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид доклада на комисията по външни работи (A9-0000/2023),

А. като има предвид, че след приемането на стратегията на ЕС за Централна Азия регионът е засегнат от съществени външни фактори, например незаконната агресивна война на Русия срещу Украйна, превземането на Афганистан от талибаните и глобалните амбиции на Китай, както и от вътрешна нестабилност, по-специално придружените от насилие размирици в Казахстан през януари 2022 г., жестоките репресии след протестите в Горнобадахшанската автономна област в Таджикистан през ноември 2021 г. и май 2022 г. и в Република Каракалпакстан, Узбекистан през юли 2022 г., а също и многократните сблъсъци по границата между Киргизстан и Таджикистан;

Б. като има предвид, че Централна Азия е регион от стратегически интерес за ЕС по отношение на сигурността, свързаността, диверсификацията на енергията и ресурсите, разрешаването на конфликти и защитата на основания на правила

[3] ОВ L 350, 29.12.2009 г., стр. 3.
[4] ОВ L 229, 31.8.1999 г., стр. 3.

многостранен международен ред;

B. като има предвид, че споразуменията за засилено партньорство и сътрудничество са споразумения от ново поколение и са крайъгълният камък на ангажираността на ЕС с Централна Азия;

Г. като има предвид, че първата среща на лидерите на ЕС и Централна Азия се проведе в Астана на 27 октомври 2022 г. и беше последвана от втора такава среща в Чолпон-Ата на 2 юни 2023 г.; като има предвид, че през 2024 г. е планирана среща на високо равнище на лидерите; като има предвид, че тези срещи представляват по-нататъшна институционализация на отношенията между ЕС и Централна Азия и допълват работата на съществуващите регионални диалози и платформи;

Ангажимент на ЕС с Централна Азия

1. подчертава, че ЕС и Централна Азия са изправени пред дълбоки глобални и регионални геополитически промени, които им предоставят значителен стимул да участват в по-силно взаимноизгодно сътрудничество; насърчава ЕС да засили ангажимента си с Централна Азия, като се има предвид геостратегическото значение на региона; приветства засилените контакти на високо равнище между ЕС и Централна Азия, по-специално срещите между държавните ръководители от Централна Азия и председателя на Европейския съвет, както и работата на специалния представител на ЕС за Централна Азия; приветства намерението за приемане на съвместна пътна карта ЕС – Централна Азия за постигане на напредък в диалога и сътрудничеството в конкретни области; насърчава ЕС да продължи да насърчава политическите и икономическите реформи, които укрепват принципите на правовата държава, демокрацията, доброто управление и зачитането на правата на човека;

2. отбелязва, че агресивната война на Русия срещу Украйна отслаби позициите ѝ в региона и насърчи Централна Азия да се стреми към сътрудничество с други участници, които от своя страна засилиха сътрудничеството си с Централна Азия; подчертава, че ЕС следва да използва тази възможност за насърчаване на взаимноизгодно сътрудничество;

3. признава, че агресивната война на Русия срещу Украйна и последиците от нея представляват както предизвикателства, така и възможности за централноазиатските държави, които традиционно поддържат тесни отношения с Русия; изразява дълбока загриженост, че централноазиатските държави заобикалят санкциите на ЕС срещу Русия, чиято цел е да спрат войната в Украйна; призовава органите на държавите от Централна Азия, по-специално Казахстан, Киргизстан и Узбекистан, да си сътрудничат тясно с ЕС, по-специално с неговия пратеник за санкциите;

4. отново подчертава ключовата роля на споразуменията за засилено партньорство и сътрудничество като рамка за сътрудничество с държавите от Централна Азия; отбелязва със загриженост, че Споразумението за засилено партньорство и сътрудничество с Киргизстан, преговорите по което приключиха през 2019 г., остава неподписано; призовава Съвета и Комисията без по-нататъшно забавяне да

разрешат нерешените въпроси и да подпишат споразуменията за засилено партньорство и сътрудничество с Киргизстан и Узбекистан, за да може Парламентът да упражни правомощията си относно ратифицирането на тези споразумения; подчертава, че неподписването на тези споразумения след приключването на преговорите поставя под въпрос доверието в ЕС като участник на световната сцена;

Регионално сътрудничество

5. подчертава големия потенциал на взаимноизгодното сътрудничество в областта на устойчивото развитие, свързаността, енергетиката, суровините от критично значение и сигурността, като Централна Азия е ключов регион за свързаността между Изтока и Запада; подчертава, че за да пожъне стратегията за Global Gateway успех, ЕС трябва да подкрепи амбициозните си планове с дела и да мобилизира средства; подчертава, че е важно Транскаспийският коридор да се развие като алтернативна връзка между Азия и Европа, както и да се работи за привличане на инвестиции и премахване на пречките, установени в проучването, проведено от Европейската банка за възстановяване и развитие;

6. отбелязва, че централноазиатските държави поддържат дългогодишни близки отношения с Афганистан и прагматичната им ангажираност с талибаните след завземането на властта през 2021 г. се развива, макар и да не ги признават; подчертава, че централноазиатските държави играят ключова роля за гарантиране на стабилността в Афганистан, като предоставят хуманитарна помощ, електроенергия, възможности за търговия и съвместни проекти за свързаност; насърчава специалния пратеник на ЕС за Афганистан да продължи тясно да си сътрудничи с партньорите от централноазиатските държави като част от диалога между ЕС и Централна Азия относно Афганистан; признава, че Централна Азия е област от решаващо значение за ограничаване на религиозния екстремизъм, тероризма и мрежите за трафик на наркотици и че е изправена пред повишен миграционен натиск поради продължаващата хуманитарна криза в Афганистан;

7. подчертава ролята на ЕС като важен донор на помощ за региона; подчертава, че като „Екип Европа“ е важно да се възприеме единен подход, тъй като това позволява да се създадат полезни взаимодействия и максимално да се увеличи въздействието на взетите мерки, а също и изтъква ползите от многостранното сътрудничество; подчертава, че е необходимо да се гарантира видимостта на помощта и инвестициите на ЕС;

8. отбелязва, че изменението на климата, нарастващото население и икономическите нужди оказват все по-голям натиск върху водните ресурси в Централна Азия; подчертава, че е необходимо по-тясно регионално сътрудничество по този въпрос между държавите нагоре и надолу по веригата, за да се предотвратят конфликти относно разпределението и използването на водните ресурси; приветства регионалните платформи, които насърчават диалога и сътрудничеството между държавите от Централна Азия, например Международния фонд за спасяване на Аралско море; припомня, че диалогът между ЕС и Централна Азия в областта на околната среда беше установен с цел да се подкрепи стабилизирането на Аралско море и да се насърчи по-доброто управление на водните ресурси;

Демокрация и права на човека

9. настоятелно призовава държавите от Централна Азия да се придържат към задълженията си в областта на демокрацията и правата на човека, като отбелязва, че това е в съответствие и със споразуменията за партньорство и сътрудничество и Общата схема от преференции плюс; подчертава, че с държавите от Централна Азия е важно да се поддържат редовни диалози относно правата на човека, тъй като тези диалози са начин да се насърчава зачитането на правата на човека и основните свободи и форум за повдигане на бъдещи загриженост въпроси; призовава делегациите на ЕС и представителствата на държавите членки в Централна Азия да продължат да играят активна роля в наблюдението на положението на място, да работят със защитници на правата на човека и да вземат ответни мерки при нарушения на правата на човека и политически мотивирани преследвания, включително като присъстват на съдебни процеси и посещават политически затворници;

10. подчертава основните свързани с демокрацията недостатъци в Централна Азия, които все още съществуват, и подчертава важната роля, която гражданското общество може да играе в подкрепа на реформите и доброто управление в региона; изразява съжаление, че в законодателните инициативи относно неправителствените организации и медиите се възприема ограничителен подход, като по този начин се намалява пространството за дейности на гражданското общество; отбелязва, че централноазиатските държави имат младо и динамично население, на което следва да се предоставят възможности пълноценно да участва в оформянето на бъдещето на своите държави; приветства дейностите на форума на гражданското общество ЕС – Централна Азия и призовава ЕС да засили подкрепата си за гражданското общество;

11. отбелязва, че е необходимо да се повиши устойчивостта на Централна Азия срещу дезинформацията, като се насърчават независимите медии и съдържанието на местните езици, повишава се медийната грамотност и се организират целенасочени курсове за местни журналисти; изразява загриженост относно нарастващия брой арести на журналисти и блогъри и относно заплахите за затваряне на независими медии; настоява, че трябва да се гарантира зачитането на правата на журналистите, независимите блогъри и защитниците на правата на човека, че трябва да им бъде гарантирана защита срещу тормоз, натиск и заплахи и че всички нападения срещу тях трябва да бъдат разследвани;

12. изразява загриженост, че основаното на пола насилие, дискриминацията и тормозът над малцинствата и ЛГБТИК лицата все още са широко разпространени в Централна Азия, и настоятелно призовава правителствата на Централна Азия да предотвратяват тези нарушения на правата на човека чрез подходящи закони и мерки;

13. подчертава, че ЕС следва да се възползва от своя положителен образ в Централна Азия, като участва в повече дейности, свързани с културната и публичната дипломация; се застъпва за насърчаване на контактите между хората и на мобилността, като се предлагат възможности в областта на образованието и науката чрез програмите „Еразъм+“ и „Хоризонт 2020“ и се засилва туризмът;

°

° °

14. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция на Съвета, на Комисията и на заместник-председателя на Комисията/върховен представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност, както и на президентите, правителствата и парламентите на Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменистан и Узбекистан.